

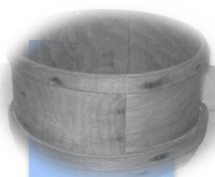
**TERRA  
BAIXA**

**TEATRE  
ESTABLE  
DEL BAIX  
CAMP**



te  
bac

## Presentació



### *L'escena en la terra baixa de Catalunya i en nostres dies.*

Amb aquesta acotació comença *Terra Baixa* d'Àngel Guimerà, un text escrit a finals del segle XIX. Un text que s'ubica en una època de transformació on ja s'ha fet el pas de l'Antic Règim a la industrialització. I que dóna pas a un augment de la riquesa del país i de profunds canvis socials, la consolidació de la burgesia i l'aparició del proletariat urbà. Els terratinents i la burgesia mantenien uns drets exclusius. A l'altra banda, el moviment obrer –dedicant cos i ànima– va lliurar una batalla sense treva defensant uns drets fonamentals per a la classe treballadora. També arribaria l'evidència d'una Espanya que feia aigües i una nació catalana que reivindicava un altre cop la seva existència. Dit curt i ras –salvant els 116 anys que han passat des de l'estrena d'aquest clàssic català– poc han canviat les coses. Actualment el sistema trontolla i les conseqüències les pateix el poble, l'Estat Espanyol continua fent aigües i la consciència nacional ha evolucionat cap un pragmatisme inequívocament independentista. I qui sap si ens trobem a les portes d'una veritable revolució, com la que preconitza el desenllaç del text d'en Guimerà.

Una obra clàssica es troba per sobre les estètiques de moda i no hi ha cap mena de dubte que en Manelic, la Marta, l'amo Sebastià, Xeixa i els germans Perdigons no han passat a la història. Més aviat són un reflex del que hem estat, del que som i, especialment, amb l'actitud d'en Xeixa i l'acció final d'en Manelic, del que volem ser.

## Argument



El Sebastià, un propietari rural que passa per una situació econòmica delicada i té les terres hipotecades, fa casar la seva amistançada (Marta) amb un pastor (Manelic), casament que li ha de permetre continuar la seva relació de manera adúltera, però també salvar la seva situació econòmica sense despertar sospites en la família política. El Manelic, un ésser pur vingut de l'alta muntanya, no sap res de la situació i viu amb autèntica il·lusió el prometatge – que ha estat possible per la mediació del Tomàs- i la posterior unió matrimonial amb la Marta. Aquesta, en canvi, que informada per Sebastià creu que ell s'ha avingut a una situació tan indigna per diners, no pot reprimir el fàstic que li inspira el Manelic i el rebutja des del moment de les noces. El Sebastià els té a tots dos enganyats per tractar de sortir-se amb la seva.

De mica en mica, els esdeveniments permeten que el Manelic s'adoni de la situació real en què es troba: sap que la seva dona té un amant, que aquell casament és una farsa i està disposat a venjar el seu honor per fugir després cap a la terra alta, d'on pensa que no hauria hagut de marxar mai. Amb tot, la Marta, que s'ha sincerat amb el Tomàs, entén que el Manelic és innocent, que no sabia res, que l'estima i que tot plegat era una estratègia de l'amo que els ha enganyat a tots, inclòs el mitjancer. Aquest se sent responsable de la desgràcia d'un home essencialment bo i entén el drama humà d'una dona maltractada per la vida. Una violenta discussió entre el matrimoni els reconcilia i els permet fugir a la terra alta. En aquest moment entra el Sebastià en escena, i en adonar-se que pot perdre allò que és seu, la Marta, fa expulsar el Manelic, que anuncia que tornarà per venjar-se.

Els treballadors del Sebastià, els germans Perdignons, es penedeixen d'haver-lo obeït i haver foragitat el pobre pastor. Saben que han obrat malament, però els falta coratge per enfrontar-se amb l'amo.

Mentrestant, la Nuri, la petita dels Perdignons i l'única que estima veritablement la parella i vol el seu bé, prepara la fugida de la Marta. Just quan és a punt de fugir, apareix el Sebastià i la reté. Això no obstant, el Manelic ha complert la seva promesa. Ha tornat per venjar-se i això és el que fa.

## L'espectacle



En el moment que apareix *Terra baixa*, Guimerà es trobava en una etapa de la seva creació literària en la que predominava un plantejament social. Aquesta obra també beu de les aigües del simbolisme, del naturalisme i del realisme amb una visió determinista de la condició social de l'ésser humà. Semblant naturalesa heterogènia en una obra tan compacta només pot estar signada per un gran escriptor. Tot un clàssic de la literatura dramàtica catalana, emblema de la Renaixença i amb una visió polièdrica de l'època convulsa que va viure.

Escenificar un text clàssic, no implica necessàriament seguir els paràmetres de cap estètica, ni tampoc l'estètica que la tradició ha anat configurant estrena rere estrena. En un text de semblant naturalesa resulta més fàcil canviar el context –dintre del món occidental– que no pas l'època. En el nostre cas, l'època i el context es mantenen, perquè de cap altra manera tindria sentit el text de Guimerà per al nostre públic. I és des d'aquesta visió –no historicista– que l'obra manté la seva vigència, la seva força. I és que la seva veritable vàlua neix de la brutalitat en que es despulla la condició humana. No hi ha prejudicis, no hi ha tabús. A l'obra l'amor és innocent i incomplert i el menyspreu no te fi. És un univers pervers o pervertit per la pitjor cara dels homes i dones que el configuren. La no-acció dels habitants d'aquesta terra baixa els hi podreix l'ànima; els converteix en una societat corrompuda que només sap escopir la seva misèria per posar en evidència la misèria d'altres més febles i vulnerables. I és que en aquest món de misèria i miserables on tothom és víctima. Però a diferència de la tragèdia shakesperiana, Guimerà es decideix per un final feliç. Un final feliç que implica l'assassinat, però. Un final feliç políticament incorrecte en els nostres temps. Però en una societat on no hi ha cap moralitat, no pot existir un final feliç –restablir l'ordre natural– sense un sacrifici.

Pot semblar que Guimerà crea uns personatges previsibles, que es justifiquen contínuament. En aquest cas, només es pot entendre que l'obra és filla d'una època. Per exemple, a les obres d'Ibsen es repeteix el mateix fet, però dins un ambient burgès. Tot plegat, ens serveix per entendre la vulnerabilitat dels personatges, aquest atzucac on es troben, sense saber com sortir-se'n. I és aquesta mena d'eco de l'ànima el que desemmascara la seva no-acció. I és aquesta no-acció la que acaba provocant la brutalitat amb la que es va construint tota l'obra.

Aquest espectacle dialoga en present absolut amb el text d'en Guimerà. La força intrínseca de la seva naturalesa inabastable permet endinsar-nos en les parts més fosques de la condició humana. I en certa manera, la realitat dels personatges que transiten la terra baixa de la Catalunya del 1897 no s'allunya gaire de la nostra. Per tant, l'escenificació resulta diàfana, tot i que gens agradable, més enllà del plaer que envairà als espectadors el desenllaç de l'obra...

Projecte **TERRA BAIXA**

Teatre Estable del Baix Camp

C/Costa Brava, 11 local B. 43205-Reus. [tebacteatre@tinet.org](mailto:tebacteatre@tinet.org)



## Fitxa Artística i Tècnica



Companyia: Teatre Estable del Baix Camp, TEBAC

Títol de l'espectacle: Terra baixa

Autor: Àngel Guimerà

Dramatúrgia i Direcció: Miquel Àngel Fernández  
Ajudanta de direcció: Yvonne Márquez  
Assistents a la dramatúrgia: Jordi Gómez, Rut Enguita, Marta Llorens,  
Natàlia Mateu  
Espai escènic i vestuari: Miquel Àngel Fernández  
Ajudanta d'escenografia: Montse Masip  
Ajudanta de vestuari: Yvonne Márquez  
Construcció d'escenografia: Carlos Enguita, Magda Sabaté  
Agustí Valencia i TEBAC  
Tècnic de llum i so: Agustí Valencia  
Combat escènic: Ferran Vidilla  
Coreografia: Irene Benavent  
Training guitarra elèctrica: Cristo Luceno  
Disseny cartell: Pep Gavaldà  
Fotografia: Tona Tarragó  
Comunicació: TEBAC  
Producció Executiva: Miquel Àngel Fernández

Repartiment: Manelic: Quim Prats  
Marta: Rut Enguita  
Sebastià: Jordi Gómez  
Nuri: Natàlia Mateu  
Tomàs: Josep Ma Tuset  
Pepa: Marta Llorens  
Josep: Jordi Salvadó Baches  
Xeixa: Íker García  
Mossèn: Àngel Querol

Agraïments: Elena Espejo, Fito Luri, Marco Sáez i Floristeria Joana Corts

Projecte **TERRA BAIXA**

Teatre Estable del Baix Camp

C/Costa Brava, 11 local B. 43205-Reus. [tebacteatre@tinet.org](mailto:tebacteatre@tinet.org)





## L'Autor

**Àngel Guimerà** (Santa Cruz de Tenerife, 1845 - Barcelona, 1924). Dramaturg i poeta. És l'únic dramaturg català del segle XIX que traspasa fronteres a escala europea. Comença la carrera literària amb la poesia; és proclamat Mestre en Gai Saber (1877) i presideix els Jocs Florals de Barcelona (1889). La seva primera tragèdia en vers, *Gal·la Plàcidia* (1879), se situa dins la tradició del romanticisme històric. Amb *Mar i cel* (1888) obté un èxit sense precedents: l'obra és traduïda a vuit idiomes, i inicia la projecció internacional de l'autor. S'inaugura, doncs, l'etapa de plenitud de Guimerà, que s'estén fins al 1900, i durant la qual estrena les seves obres més representatives: *Maria Rosa* (1894), *Terra baixa* (1897) i *La filla del mar* (1900), repetidament portades al cinema, i que recullen amb trets realistes la vida de la Catalunya coetània. El 1889 és elegit president de la Lliga de Catalunya; els seus discursos polítics, pronunciats arreu del país, són recollits en el volum *Cants a la pàtria* (1906). El 1909, rep un multitudinari homenatge popular. Va ser membre numerari (1911) de l'Institut d'Estudis Catalans.

## El Director

**Miquel Àngel Fernández** (Reus, 1972). Director d'escena i dramaturgista. Es va formar a l'Escola Superior d'Art Dramàtic de l'Institut del Teatre de Barcelona i ha ampliat la seva formació realitzant el Màster Oficial Interuniversitari d'Estudis Teatral a la Universitat Autònoma de Barcelona. Ha dirigit més d'una trentena d'espectacles que s'han presentat arreu del territori català –inclòs Barcelona– i a Madrid. També s'ha format en diferents tècniques interpretatives de la mà de professionals com Muntsa Alcañiz, Jango Edwards, Cia. Flöz o La Fura dels Baus, entre d'altres. Ha dirigit a actors professionals –i amateurs– del territori i a actors de reconegut prestigi com Toni Albà, Fermí Casado o Pep Munné, entre d'altres. La seva tasca com ha director estat reconeguda amb diferents premis: Premi al millor espectacle infantil, Festa de l'Espectacle de Tarragona. (2003); 1r. Premi Caixa Manlleu al millor espectacle (2006); Premio Max Aficionado de las Artes Escénicas (2013). I ha dirigit diferents espectacles al Teatre Estable del Baix Camp, cal destacar *El marit confús* (2004) de Molière, *Hamet* (2004) i *El somni d'una nit d'estiu* (2005), ambdòs de Shakespeare.

## Teatre Estable del Baix Camp



El TEBAC (Teatre Estable del Baix Camp) va néixer l'any 1980, després de la dissolució de l'Escola de Teatre Bonaventura Vallespinosa, la primera i única escola municipal de teatre de Reus. Des d'aleshores, hem estrenat i representat més de 40 espectacles per tota la geografia catalana i hem estat presents a llocs com la Marató de l'Espectacle, la Fira de Teatre al carrer de Tàrraga, a l'EXPOCULTURA, i representant a Catalunya a la II Biennal Internacional de Teatre Amateur del Mediterrani.

Hem fet espectacles de creació pròpia com *l'OK Xungo* –des del mim i la pantomima-; textos complexos com el *Woyzech* de Büchner, *La cantant calba* d'Ionesco o *L' àguila de dos caps* de Cocteau; adaptacions d'altres clàssics shakesperians com el *Macbeth* –aquest al clown- *Hamlet (la del ser o no ser)*, *El somni d'una nit d'estiu*, entre d'altres. També hem posat en escena textos d'autors grecollatins com *Electra* de Sòfocles; autors catalans com Serra i Fontelles, Joan Barbero, o Joan Brossa, i clàssics de tota la vida com Goldoni i Molière. També hem treballat amb autors locals com Xavier Amorós i, fins i tot, hem estrenat obres inèdites com *Pluja de Clemàstecs* de Pere Anguera, *Muntanyes Nevades. Banderes al vent* de Toni Orensanz i dirigida per Oriol Grau, o la nostra darrera producció, *Beats*, de Beth Escudé, dirigida per Carles Bigorra. En aquests últims anys, també hem estrenat obres escrites per persones de la mateixa entitat com *Mira sempre la part bona de la vida* dirigida per Toni Albà, *13 Rosas* o *Eva Turmix vs Venus Botox* en motiu de la celebració del Dia Internacional de la Dona Treballadora.

A més d'obres de teatre a l'italiana, hem treballat en el teatre d'animació, de carrer, en fires, inauguracions, fent espectacles "a mida" i també lectures dramatitzades.

Mai ens hem cansat de seguir estudiant, aprenent i investigant tècniques actorals variades: el mim, el clown, la commedia dell'arte, la cançó, declamació, música, tragèdia, comèdia.. Hem convidat directors i col.laboradors de prestigi (Lluís Graells, Vincent Hennen, Cristina Oliva, Miquel Àngel Fernández, Iban Beltran, Ferran Vidilla, Oriol Grau, Carles Bigorra...) però sempre potenciant la gent de casa, que en gran nombre, han acabat dedicant-se plenament al teatre.

El Tebac sempre ha preservat la llibertat de creació i mai ha somrigut a cap tendència política. Creiem que, en el món de l'art, això hauria de ser essencial per mantenir un ideari propi amb ganes d'obrir portes a la llibertat d'expressió.

Projecte **TERRA BAIXA**

Teatre Estable del Baix Camp

C/Costa Brava, 11 local B. 43205-Reus. [tebacteatre@tinet.org](mailto:tebacteatre@tinet.org)

